

25. Фразеологія перекладів Миколи Лукаша : словник-довідник / упорядники: Олександр Скопненко, Тетяна Цимбалюк ; післямова Леоніда Череватенка. – К. : Довіра, 2002. – 734 с.
26. Літературна Україна – 01.08.1996

Куляс П. Шевченковское слово: от истоков к современным инновациям

В статье говорится о роли Тараса Григорьевича Шевченко в создании и утверждении украинского литературного языка. Подробно проанализированы собственно лингвистические, а также социо- и психолингвистические особенности Слова Кобзаря.

Ключевые слова: язык Т.Г. Шевченко, украинский литературный язык.

Kulyas P. Shevchenkov's word: from the source to modern innovation

The article discusses the role of Taras Shevchenko in the creation and approval of the Ukrainian literary language. Analyzed linguistic and socio-and psycholinguistic features words of Taras Shevchenko.

Keywords: language TG Shevchenko, Ukrainian literary language.

УДК 070:378

О.Т. МАРКІВ

кандидат пед. наук

РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ШЕВЧЕНКІВСЬКИХ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ЖУРНАЛІСТА

У дослідженні визначено педагогічні умови формування системи цінностей майбутніх журналістів на основі ціннісних орієнтирів Т.Г. Шевченка й показано їх роль для молоді в соціально-психологічному аспекті.

Ключові слова: соціальні цінності Т. Шевченка, журналіст, ціннісні орієнтири, громадська думка.

Досвід минулого й надбання попередників, безумовно, впливають на поведінку нащадків, їхні рівень розвитку та життєві ідеали. Однак сьогоденні світові соціокультурні трансформації визначають новий вимір культури й не означають підпорядкування існуючим канонам. У розвинених суспільствах – навіть на етапах становлення інформаційного укладу – ці зміни прогнозовані, в Україні ж трансформаційні моделі й напрямки формування нового типу суспільства, коли немає усталених зв'язків між структурними елементами, наслідки змін передбачити практично неможливо, існує ризик помилок.

Оскільки молодь – потенційна категорія творців майбутнього – має можливість отримання інформації з різних глобальних комунікаційних систем, вона може самостійно її оцінювати й приймати власні незаангажовані системою рішення (як засвідчила участь студентів у різних суспільних акціях). Однак є інший бік ситуації: постійно перебуваючи під впливом і враженнями чужокультурних цінностей, можна перетягувати невластиві для нашого менталітету поведінкові стереотипи, штучно нав'язувати їх своїм друзям і колегам (а від цього нація кращою не стане). Слід приділяти особливу увагу

формуванню ціннісних орієнтацій цієї категорії населення. Ми є очевидцями різнонаправленості, неоднозначності й різноманітності підходів до визначення цього питання. Цілком доречно таку проблему назвати нагальною й визначити шляхи її подолання.

На наше переконання, допомога в матеріальному й комунікативному плані з боку держави, батьків, педагогів є необхідною. А навчальний процес у вищій школі є найкращим середовищем свідомого становлення особистості.

Зазначена таким чином актуальність питання формує мету цього дослідження, що має значно масштабніші межі, але ми спробуємо акцентувати на педагогічних умовах формування особистості майбутніх журналістів (з огляду на професійну спрямованість кафедри журналістики) шляхом орієнтації на націокультурні цінності, які виражені в творчому спадку Тараса Шевченка, оцінити їх вплив і вияв у сучасній психології мас, зокрема серед молоді.

Отже, національні ціннісні орієнтації формуються впродовж тисячоліть за такою технологією: загальнолюдські цінності залишаються, а політичні, економічні, соціальні та інші зазнають змін. У сучасному розумінні цінності – це ідеї, норми, процеси, відносини матеріального й духовного порядку, які мають об'єктивну позитивну значущість і здатні задовольняти певні потреби людей.

Популярні й найбільш озвучені цінності сьогоднішніх журналістів – необмежений доступ до інформації, інформація як цінність, першість в отриманні інформації, свобода слова й можливості його вираження – не відбивають духовної сторони особистості. Тому незаперечним є аксіологічний (ціннісний) метод навчання журналістів.

У Національній доктрині розвитку освіти в Україні зазначено, що «передумовою утвердження розвинутого громадянського суспільства є підготовка освічених, моральних, мобільних, конструктивних і практичних людей, здатних до співпраці, міжкультурної взаємодії...» [4] Треба допомогти молоді зорієнтуватися й не втратити свого єства в цьому полікультурному діалозі.

Засоби масової інформації служать людям, а головним завданням журналістської діяльності є формувати громадську думку й виражати, озвучувати її, опираючись на об'єктивність, неупередженість у відборі інформації, не порушуючи патріотичних ідей й національної єдності й безпеки («нема на світі України, немає другого Дніпра»).

Такому завданню повністю відповідає Шевченківський орієнтир, виражений у словах Н.М. Кушнарєнко: «Як державницький мислитель Шевченко вірив у самостійну, незалежну Україну, підґрунтям чого вважав солідарність і любов усіх прошарків суспільства, а також взаємопошану й людяність у міжнаціональних відносинах... <Він> стверджує самобутність і культурну самодостатність українців, підносить до високого цивілізаційного рівня їхні непересічні здобутки і моделює обнадійливу перспективу України...» [3]

Найбільшою цінністю для Т. Шевченка є народ, який він показав у всіх вимірах його життєдіяльності: побутовому, морально-етичному, соціально-політичному й естетичному. Журналістика теж служить народу. Етичний кодекс журналіста зазначає, що журналістика покликана слугувати свободі слова, що включає в себе право вільно отримувати і поширювати інформацію, при дотриманні інших фундаментальних прав, свобод і інтересів, захищених Європейською конвенцією про захист прав людини й основоположних свобод, а також Конституцією України.

Творчість Шевченка, його переконання ілюструють збереження етнічної ідентичності, виховання національної свідомості та пробудження державницьких настроїв, виборювання істинної свободи і незалежності [1].

Окрім зазначених, ціннісними національними орієнтирами Т. Шевченка, що наскрізно виявлені в творах і добре досліджені в науковому дискурсі, є:

- шанування громади, яка формувала моральні, етичні норми, що вважалися законом (у своїй особі Т. Шевченко представив український народ як такий, що розумівся на філософії, етиці, праві, всесвітній історії і за своєю інтелектуальною висотою почувався рівним у світовій родині; Шевченко представив українців як націю з державними намірами та інтересами);

- ідея слов'янської спільності («Єретик», «І мертвим, і живим...»);
- мотив національної самокритики і програма дій для українства;
- антропоцентризм; людина і образ Божий; проблема «невідповідності людини своєму призначенню, своїм високим спроможностям та цінностям» [2] (журналіст, висвітлюючи інформацію, зобов'язаний з повагою ставитися до приватного життя особи та не розповсюджувати без її згоди інформацію про стан її здоров'я, сімейне життя, сексуальну орієнтацію, дозвілля, релігійні переконання тощо);

- взаємозалежність і взаємозумовленість стану людини, родини і держави («Москалева криниця», «Неофіти»);

- правда як етичний принцип життя і творчості Т. Шевченка та як запорука тривалості нації у віках (повага до права суспільства знати правду – першочерговий обов'язок журналіста);

- проблема помсти та «паралічу волі»...

Про ціннісну дію творчого спадку Тараса Шевченка на формування особистості журналіста можна сказати лише позитивні твердження.

Педагогічними умовами, що здатні сприяти духовному зростанню студентів-журналістів, редакторів, видавців є:

- всебічне мотивування навчальної діяльності майбутніх працівників ЗМІ до формування системи «правильних» національних цінностей, які, наприклад, чітко визначені в творчості Т.Г. Шевченка;

- структурування змісту підготовки майбутніх журналістів щодо розуміння сутності та механізмів соціальної ціннісної дії журналістського матеріалу на громадськість (варто використовувати в дисциплінах гуманітарного циклу теми аксіологічного спрямування; редактор має бути

своєрідним «рупором» цінностей, які відповідають суспільно-політичним потребам часу);

- використання активних методів навчання, що забезпечують формування та розвиток світогляду майбутніх фахівців медіа.

Якщо говоримо про Т. Шевченка, то доцільно звертати студентів до його мистецьких творів; ми маємо можливість у межах дисципліни «Психологія мас», що читається студентам 5-го курсу, говорити про соціалізацію особистості, систему цінностей, стереотипи, вплив ЗМІ на громадську думку тощо, використовуючи як наочність ті національні цінності-основи, що заклав і пророкував на майбутнє Т.Г. Шевченко.

Як видно, розвинути ціннісно-мотиваційний компонент навчання, що полягає у свідомому самовихованні, самовдосконаленні студента можна й потрібно в навчальному процесі.

Як висновок, зазначимо, що Шевченківська система цінностей цілком прийнятна, а то й необхідна на сучасному етапі розвитку України, на етапі її національного самоствердження, в якому журналістика є джерелом, а ЗМІ – осередком формування громадської думки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бадєєва Л.І. Політична спрямованість діяльності товариств «Просвіти» на Лівобережній Україні / Л.І. Бадєєва // Вісник Харківського національного ун-ту ім. В.Каразіна. – № 556. Історія України. – Вип. 5. – Харків, 2002. – С. 60–66.
2. Задорожна Л. М. «Орю свій переліг... та сію слово» / Л.М. Задорожна, Ю.Б. Дядищева-Росовецька, С.В. Задорожна. – К. : Логос, 2012. – 515 с.
3. Кушнарєнко Н.М. Знакова постать українського народу / Н.М. Кушнарєнко // Шевченкіана на початку ХХІ століття. / Матеріали науково-практичної конференції, присвяченої 190-річчю від дня народження Т.Г.Шевченка 25 березня 2004 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kogolenko.kharkov.com/31.htm>
4. Національна доктрина розвитку освіти / Указ Президента України № 347 / 2002. – Київ, 17 квітня 2002 р.

Марків А.Т. Роль и значение шевченковских социокультурных ценностей в формировании личности будущего журналиста

В исследовании определены педагогические условия формирования системы ценностей будущих журналистов на основе ценностных ориентиров Т.Г. Шевченко и показана их роль для молодежи в социально-психологическом аспекте.

Ключевые слова: социальные ценности Т. Шевченко, журналист, ценностные ориентиры, общественное мнение.

Markiv O.T. Role and value of Shevchenkovsky sociocultural values in formation of the identity of future journalist

In research definitely pedagogical conditions of formation of system of values of future journalists on the basis of Shevchenko's valuable reference points their role for youth in sotsialnopsikhologicheskyy aspect also is shown.

Keywords: T. Shevchenko's social values, journalist, valuable reference points, public opinion.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ЛІТЕРАТУРНОЇ ТВОРЧОСТІ
ІМЕНІ АНДРІЯ МАЛИШКА
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ**

НАША ШЕВЧЕНКІАНА

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Матеріали науково-звітної конференції викладачів кафедри журналістики
Інституту української філології та літературної творчості
імені Андрія Малишка НПУ ім. М.П. Драгоманова

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ДОПОВІДЕЙ

ВИПУСК IV

ВИПУСК ПРИСВЯЧЕНИЙ 200-РІЧЧЮ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Київ-2014

СКЛАД РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Висоцький Анатолій Васильович – кандидат філологічних наук, директор Інституту української філології та літературної творчості імені Андрія Малишка НПУ ім. М.П. Драгоманова
Жадько Віктор Олексійович – доктор філософських наук, професор, академік Академії вищої освіти України, завідувач кафедри журналістики Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Куляс Павло Петрович – кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Марків Олександра Тимофіївна – кандидат педагогічних наук, викладач кафедри журналістики Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Харчук Олена Василівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Харитоненко Олена Іванівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Чепуренко Яна Олексіївна – кандидат історичних наук, доцент кафедри журналістики Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Шпак Віктор Іванович – кандидат історичних наук, професор кафедри журналістики Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Карпенко Віталій Опанасович – професор, завідувач кафедри журналістики Університету «Україна», доктор суспільно-економічних наук Українського Вільного Університету (Мюнхен)

Вартанов Григорій Іванович – доктор історичних наук, професор

Рекомендовано до друку

кафедрою журналістики Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.

Протокол засідання кафедри № 6 від 17 лютого 2014

Затверджено

на засіданні Вченої Ради Інституту української філології та літературної творчості імені Андрія Малишка НПУ імені М.П. Драгоманова.

Протокол засідання № 9 від 23 квітня 2014

A18 Актуальні проблеми теорії соціальних комунікацій: Матеріали науково-звітної конференції викладачів кафедри журналістики Інституту української філології та літературної творчості імені Андрія Малишка НПУ ім. М.П. Драгоманова : збірник наукових доповідей : Наша шевченкіана / Інститут української філології НПУ ім. М.П. Драгоманова. Випуск IV. – К. : Ореол-сервіс, 2014. – 88 с.

У більшості публікацій збірника розкривається значення постаті Т.Г. Шевченка в розвитку видавничої справи в Україні, другий розділ присвячений актуальним проблемам видавничої справи, редагування, інформаційно-бібліотечної діяльності. Збірник призначений для викладачів, наукових працівників, аспірантів і студентів.

ЗМІСТ

ВИДАВНИЧА ШЕВЧЕНКІАНА

Жадько В.О.	
Друкарня Києво-Печерської лаври в житті Г.Г. Шевченка.....	4
Куляс П.П.	
Шевченкове слово: від пракоренів до сучасних інновацій	10
Марків О.Т.	
Роль і значення шевченківських соціокультурних цінностей у формуванні особистості майбутнього журналіста.....	28
Сидоренко Н.М.	
«Слов'янський панкосмізм» Тараса Шевченка (за публікаціями «Записок наукового товариства імені Шевченка»).....	32
Харитоненко О.І.	
Читацькі практики Шевченкової епохи (на матеріалі повісті Т.Г. Шевченка «Близнюки»).....	39

НАУКОВЕ ОСМИСЛЕННЯ ПРОБЛЕМ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Куляс П.П.	
Особливості сучасного українського мовного пуризму.....	48
Марків О.Т.	
Чинники ефективної співпраці редактора з автором у видавничому процесі.....	52
Сидоренко Н.М.	
Традиції й уроки української преси початку ХХ століття	58
Харитоненко О.І.	
Проблеми визначення типу видання в сучасних газетах.....	63
Чепуренко Я.О.	
Стандартизація редакційно-видавничої підготовки наукових видань: стан та перспективи розвитку.....	68
Шпак В.І.	
Українські газети: від державних до приватних.....	78